

PREOCUPĂRI DIDACTICE

REDACȚIA : VIRGIL DOBRESCU, profesor
STRADA PETRU-RAREȘ, — PIATRA-NEAMȚ

SUMARUL :

Raportul dintre corp și suflet	Dr. Florin Niculescu
Judecata la copii	Petru Butnaru
Condiția psihologică a societății	Victor Savin
Comunitățile de muncă în școala primară	M. Cojocar
Plan de lecție	N. Arhip
Circulația motivelor artistice	Victor Țăranu
Idei călăuzitoare pentru munca culturală la sate	D. Gusti

CRONICA

Culturalizarea satelor	Virgil Dobrescu
Revista revistelor	M. Cojocar

Abonamentul pe un an este de 100 lei, iar un număr 10 lei.
Pentru elevii școalelor normale, abonamentul este de 80 lei anual.
Pentru Domnii colegi, cari vor să se considere membri fondatori ai revistei, abonamentul începe de la 200 lei.

Primim cu plăcere colaborări din partea Domnilor colegi — profesori și învățători — bine înțeles dacă lucrările Domniilor lor se încadrează în programul revistei noastre.

Articolele nu vor fi mai lungi ca opt pagini de un sfert de coală de scris și vor fi scrise citeț pe o singură pagină.

Manuscrisele nu se restituie.

Schimbul de reviste, manuscrisele pentru revistă, cărțile pentru recenzii și orice corespondență privitoare la redacție, se vor trimite pe adresa: Virgii Dobrescu, profesor Str. Petru-Rareș, Piatra-N.

Toată corespondența privitoare la administrația revistei, precum și plata abonamentului se vor adresa: Petre Butnaru, institutor Str. Ed. Mirto 70.

Rugăm stăruitor pe abonații restanțieri pe anul l cu achitarea abonamentului la revistă să ne pună în posesiunea drepturilor noastre și să considere că această datorie este o chestiune de onoare pentru Domniile lor.

Persoanele care nu mai doresc să fie abonate și pe anul curent, le rugăm să ne restituie primul număr, cu prima poștă, la redacție.

Raportul dintre corp și suflet

Dela început, este nevoie să facem o precizare: când ni s'a cerut acest articol pentru revista „*Preocupări Didactice*“, am primit propunerea cu un sentiment de neliniște și cu oarecare curiozitate. Neliniște, fiindcă problema de care dorim să ne ocupăm, depășește cu mult marginile psihologiei pozitive, prelungindu-se în domeniul metafizicei.

Deci, imposibil de a da o soluție capabilă să reconforteze spiritele dornice de precizie.

Curiozitatea noastră însă, s'a îndreptat către aflarea intereselor intelectuale care solicită o astfel de problemă. Explicația am primit-o în cursul convorbirii ce am avut-o cu D-l prof. Virgil Dobrescu, conducătorul revistei: revista are menirea să propage, pe lângă ideile speciale de pedagogie și idei de cultură generală. În felul acesta, articolul de față este pe deoparte senzată (nu voim să dăm soluții metafizice unei probleme insolubile din acest punct de vedere) și pe de altă parte, el este justificat.

Prima întrebare pe care ne-o putem pune este: cum a ajuns cultura filozofică să conceapă problema legăturilor dintre suflet și corp, și ce soluții esențiale au fost emise? Metoda aceasta, istorică, are avantajul de a ne permite să urmărim însăși gândirea și încercările ei mai de seamă, asupra unor preocupări de care nici spiritul filozofiei contemporane nu este lipsit. În ce moment a apărut, în mintea omenească, ideea relațiilor dintre suflet și corp? Istoria culturii universale ne duce atât de departe înapoi, încât origina acestor preocupări nu poate fi stabilită decât cu mari aproximații. Studiul mitologiei, al credințelor și acțiunilor religioase, precum și acela al artei, ne dă indicii mai mult sau mai puțin coordonate, că la popoarele cele mai vechi exista conștiința diferenței, și asemănării în același timp, între suflet și corp. Din primul punct de vedere (al diferenței) sufletul era considerat ca o materie mult mai fină, un fluid, vapor, suflu, care își avea lăcașul în corp și din care ieșea la moarte. Din al doilea punct de vedere (al asemănării) găsim vestigiile credinței că sufletul, chiar după moarte, continuă să aibă aproape aceleași nevoi ca și corpul: să bea, să

mănânce, să se adăpostească, etc. De altfel, asemenea credințe le găsim și astăzi la diferite grupări sociale: (triburile de prin Africa, Australia și chiar în mediile rurale din țările înaintate). Aceasta ar fi o primă etapă în dezvoltarea conștiinței raporturilor dintre corp și suflet; *conștiința caracterizată printr'un dualism foarte vag și prin nevoia reprezentării sufletului ca substanță*. Cu mici diferențe, am putea îngloba aici și preocupările filozofice grecești, înainte de Socrate. Incepând cu acest filosof, conștiința dualismului dintre corp și suflet se afirmă mult mai clar. Sufletul își trage origina delă D-zeu. Și ca atare el are menirea se predomine în acțiunile omului, să le conducă, să se perfecționeze. Esența lui este *nemurirea*, pe câtă vreme corpul este destinat distrugerii. Aceeași idee o găsim la Platon, precum și la Aristot; acesta din urmă cu o mică nuanță de pozitivism. Pentru mai multă precizie, vom spune că raportul dintre suflet și corp, așa cum îl înțelegeau filosofii menționați, constă în *superioritatea* primului față de al doilea. Această concepție însă, nu excludea deloc grija de a da corpului toate îngrijirile necesare, pentru a-i păstra sănătatea, puterea și frumusețea. Este destul să ne gândim la cultul pe care vechii Greci îl aveau pentru gimnastică, lupte, sporturi, dansuri ritmice, antrenament la rezistențe diferite.

Din punct de vedere practic, idealul era să realizeze o armonie cât mai perfectă între corp și suflet. În cartea IV-a din „*Republica*” sa, Platon ia ca punct de plecare al educației războinicilor, muzica al cărei scop este să dezvolte sufletul și corpul, unindu-le în așa fel încât „*toate virtuțile să fie conținute în această unire*”. Utilizând muzica și gimnastica, Platon spera că, prin această metodă de educație, medicii vor deveni inutili pentru cetățeni, deoarece un bolnav „*sau se vindecă în mod natural sau moare*”.

Nu tot așa este atitudinea gânditorilor din Evul-Mediu. Cu toate că filosofii școlastici și chiar teologii, nu ignorau ideile lui Aristot despre: *materie și formă; suflet și corp* (acesta din urmă fiind materia, iar primul forma și amândouă individul omenesc), corpul nu era deloc considerat demn de o atenție specială.

Credințele religioase împuneau acestuia tratamentul cel mai rău posibil și-l considerau un obstacol în calea mântuirii sufletului.

Trebuie să așteptăm Renașterea, care se caracterizează atât prin interesul pentru cultura clasică, cât și prin înțelegerea ei, pentru ca să găsim o nouă atitudine față de corp. Omul este un tot și ca atare dualismul practic între spirit și suflet dispare. Problema raportului între aceste două realități, nu se pune însă cu vigoare decât în secolul al XII-a, în filosofia lui Descartes (1596-1650). Se știe că autorul „*Discursului asupra Metodei*” pleacă delă problema *valorii cunoștinței* și a posibilităților pe care le avem pentru aflarea adevărului. Îndoindu-se de orice existență cunoscută prin

simțuri, el se oprește la o singură certitudine: existența eului cugetător „Cogita ergo sum“. „Cuget, deci exist“. Așa dar, exist ca gândire, și gândirea este prima realitate de care nu mă pot îndoi. Ea este esența sufletului, lipsită de întindere, spre deosebire de corp care este substanță întinsă, deci divizibilă.

Astfel fiind, corpul și sufletul n'au nimic comun; ele formează două substanțe radical opuse prin natura lor; este ceea ce s'a numit dualismul cartezian. Opoziția radicală de structură între suflet și corp, duse pe Descartes la recunoașterea și a unui dualism funcțional: corpul își are rolul și funcțiunile lui (mișcare, senzație, percepție etc.), iar sufletul — în speță gândirea — pe ale sale, judecată, stabilirea adevărului prin raționament). Corpul, având proprietăți spațiale (întindere volum) este de natură material și funcționarea lui depinde de legile mecanice. Totul se petrece în el (circulația sângelui, secreții, comunicarea nervilor, etc.) ca și cum ar fi o mașină perfect pusă la punct, pe câtă vreme sufletul este capabil de spontaneitate; el scapă influențelor exterioare.

Și totuși între corp și suflet există legături. Este un fapt de experiență pe care Descartes nu-l poate nega. Dar cum rezolvă el această problemă? La început, se mulțumește să constate faptele fără a-le explica. Obiecțiile critice îl forțează să dea o demonstrație inteligibilă. În observația pe care i-o face prințesa Elisabete: „cum este cu putință ca sufletul — substanță gânditoare — să pună în mișcare o substanță întinsă?“ el răspunde: „Există în noi noțiuni primitive (înăscute). Unele din ele se raportează la corp, altele la suflet și altele la amândouă. Una din aceste noțiuni este și aceea de *unire*. Cu tot răspunsul acesta (răspuns care a dus la teoria „armoniei prestabilite“ în filosofia lui Leibnitz), problema rămâne deschisă. Descartes încercă încă o demonstrație în „*Tratatul despre om*“, „*Tratatul despre pasiunile sufletului*“ și încă în câteva meditații. În prima din aceste opere, după ce descrie corpul și sufletul aparte, filozoful nostru își propune să arate cum „aceste două noțiuni trebuiesc unite pentru a forma oameni care ne seamănă“. Corpul este o mașină. Descartes crede în existența unui fel de canal, prin care „spiritele animate“ (fluide mai degrabă) comunică dela un mușchlu la altul.

Creerul, după credința lui, este format din țesuturi poroase și nervi, iar în centrul lui se află glanda pineală, în care este găzduită gândirea (!) Sufletul are proprietatea de a produce gândiri (pentru Descartes toate operațiunile intelectuale, și chiar afective, sunt gândiri), dar gândirile sunt de două feluri: 1) acțiuni sau voințe care nu depind decât de suflet și 2) acțiuni care nu atârnă numai de suflet ci sunt produse în parte și de lucruri. Deci două feluri de acțiuni (voințe): unele proprii sufletului care rămân în el, fără să fie exprimate, ca atunci când voim să iubim pe Dumnexeu, să

aplicăm gândirea noastră la un obiect imaterial" și acțiuni care se termină în corp: „când voim să ne plimbăm, picioarele noastre se mișcă și mergem". De aici, urmează că prin intermediul corpului se poate crea pasiuni și, de altă parte, gândirea lucrează asupra corpului. Astfel, Descartes crede că *pasiunile* (stările afective în general senzațiile), formează puntea de legătură între corp și suflet și cu ele explică legătura lor practică.

Fără a intra în discuții amănunțite, observăm că dualismul inițial persistă. Corpul și sufletul sunt totdeauna considerate ca substanțe eterogene și influența lor reciprocă nu este destul de bine explicată.

De altfel, această gândire constituie origina teoriei „*parallelismul psihofizic*" despre care vom aminti.
(*va urma*)

Florin Niculescu

Dr. în Filosofie dela Geneva

Judecata la copii

- 1) Ce este judecata ? 2) Importanța ei în viața sufletească. 3) Cum se manifestă ?
- 4) Cercetarea ei la școlari. 5) Învățăminte pedagogice.

În timpul activității din școală, profesorii și învățătorii sunt obligați de a da o atenție cu totul deosebită unei funcțiuni sufletești de covârșitoare importanță în viața sufletească și anume *judecății*. Ea se găsește printre funcțiunile psihice superioare datorită rolului pe care-l are.

Dacă aș încerca s'o definesc, m'aș opri la cea mai clară și deci mai ușoară dintre definiții: *Judecata este funcțiunea sufletească care stabilește raporturile dintre două idei.* (D. Teodosiu-Pedologie).

În ceea ce privește găsirea și stabilirea adevărilor, judecata hotărăște. Nu este idee la care să nu participe judecata; la intuiție, la cel mai abstract raport, găsim acțiunea judecății. Ea ne dă posibilitatea *complectării intuițiilor și precisiunii noțiunilor*, cari nu sunt, în fond, altceva decât *produse rezumative* ale judecăților. Întotdeauna evoluția acestei aptitudini sufletești este de lungă durată și nu rare ori merge până la adânci bătrânețe.

Începutul existenței acestei funcțiuni îl găsim la vârsta când copiii încă nu pot vorbi, în momentul când pot face distincția între un obiect și altul. Judecata la această vârstă este *psihologică și nu logică*.

Forma de manifestare a judecății la copiii mici este cea *practică*, adică se îndreaptă totdeauna asupra acelorora dintre raporturi, cari stârnesc mai mult interes pentru viața fizică și imediată (Kirkpatrick).

Pe copilul mic, foamea îl face să țipe și îndată ce îi este satisfăcută

această nevoie sau oricare alta, în mintea lui *se stabilesc anumite raporturi* între nevoia lui și îngrijirile ce i se dau. Și cu cât trece timpul, cu atât el prelinde mai mult și divers, se deprinde să facă anumite lucrări. La toate acestea putem constata existența unei judecăți, care are la bază *instinctul și intuiția*.

Ne găsim, la această vârstă, în *faza judecării bazate pe instinct și intuiții*.

Treptat, copilul își lărgeste cercul experiențelor proprii, înaintează și ajunge la momentul când *e conștient de sine însuși*, poate vorbi, etc. De aici înainte, *judecata se întemeiază pe reprezentări și idei mai generale*. Intrăm în *faza judecării, reprezentativă-individuală*. În această fază a judecării se observă că toate *exercițiile de generalizare*, pe cari le fac copiii, sunt executate pe baza *asemănării obiectelor în anumite însușiri*. Caracteristica acestor generalizări este, că de cele mai multe ori *sunt greșite*, deoarece copilul adesea este mai puternic impresionat de însușirile secundare ale realităților cu care vine în contact. Așa, de pildă, la copilul care se găsește cu judecata în această fază, multe noțiuni au același înțeles. De exemplu, noțiunile *vine, merge, zboară* înseamnă același lucru. Interesant este cazul copilului, care după ce a căpătat bani dela cineva, s'a dus în grădină să-i samene pentru a-i înmulți sau al aceluia care stătea în ploaie să fie udat, spre a crește mai repede.

În aceste cazuri, observăm că judecata copilului trece dela *particular la particular* (individual), nu dela particular la general și apoi coborîndu-se la cazurile particulare.

Judecata copilului în această perioadă este *conștientă reprezentativă*, dar *individuală*.

Începând de pe la vârsta de $7\frac{1}{2}$ —8 ani, judecata copilului intră într'o altă fază, faza a treia. Copilul capătă o oarecare aptitudine de *abstractizare logică*, judecata devenind *abstractă și generală*.

După îndrumările propunătorului, el poate face rezumări, generalizări, poate interpreta o bucată de lectură, extrage o regulă și poate aplica regula la un caz particular. Este dela sine înțeles că toate acestea nu pot fi făcute decât pe temeiul suficientelor intuiții (D. Teodosiu).

În rezumat, judecata trece prin următoarele faze :

1. *Faza instinctivă-practică-intuitivă.*
2. *Faza conștientă-reprezentativă-individuală.*
3. *Faza abstractă-generală.*

Odată ce cunoaștem felul de a se prezenta al judecării, mai cu seamă în timpul școlarității, timp în care noi învățătorii și profesorii acționăm asupra copilului, este necesar să ne apropiem deprinderea de a studia

această funcțiune sufletească, fără care nu se poate învăța nimic, la copiii claselor noastre.

S'au găsit mulți străduitori și multe soluții practice în acest domeniu. Eu nu voi face altceva decât voi căuta să le arăt pe acelea mai îndemânoase și cari nu ne cer prea mari griji și sforțări.

E bine să ne stea totdeauna înainte că studierea judecării copilului de către educator nu are alt rost decât acela de a cunoaște faza de judecată în care se găsește copilul, precum și modul de a acționa pentru ascuțirea și direcționarea ei spre logic.

Pentru studierea judecării, vom face observațiile directe la toate orele de clas și este bine să ne conducem după următoarele îndrumări :

- a) Înțelege ușor ?
- b) Înțelege greu ?
- c) Generalizează ?
- d) Comparațiile sunt nimerite ?
- e) Pune dela sine întrebări de judecată ? (cu prilejul lecțiilor).
- f) Cuprinde părțile dar și legătura dintre ele ?
- g) Prinde esențialul sau rămâne la secundar ?
- h) Observă greșelile ?
- i) E sintetic sau analitic ?
- j) Își manifestă gândirile proprii ?
- k) Aprofundează sau se mulțumește cu explicații superficiale ?
- l) Judecă sau primește de-a gata opiniunile altora fără a face vre-o obiecție ?
- m) Are spirit critic față de el însuși, de alții ?
- n) Își dă seama de valoarea, de lipsurile lui ?
- o) Își dă seama de valoarea, de lipsurile altora ?
- p) Are răspunderea acțiunilor lui ?

În afară de metoda observărilor ne vom mai folosi la cercetarea judecării de *metoda indirectă a testelor*, care, aplicată în condițiunile cele mai bune, dă rezultate excelente.

Propun următoarele : Testele de combinație *Binet — Descoeudres*. Exemple : se dau câte două noțiuni, *fluture—muscă* (Binet), *carton—hârtie, stradă—șosea, solid—lichid, apă—vin, lemn și sticlă*, etc. (Descoeudres) și cerem copiilor să facă între ele comparații din amintire. Însemnăm timpul când încep să lucreze și sfârșitul lui, la fiecare copil. La lucrările lor de pe foile de hârtie pe care le-am pus din vreme la dispoziție, la calificare, vom ține seama de *logic și timpul de lucru*.

Lucrul lor, al copiilor ne arată clar stadiul în care se găsește judecata lor.

Timpul cel mai potrivit pentru experimentări este acela din orele de dimineață, mai bun Miercurea, când copilul este odihnit, antrenat și poate da maximum de randament mintal. Nu trebuie uitat ca sala în care lucrăm să fie bine aerisită, să aibă o temperatură potrivită și să fie departe de orice sgomot care ar putea turbura lucrul elevilor. În clasă elevii să fie câte unul în bancă și la mijlocul ei, pentru a nu se influența unul pe altul în lucrări. Supravegherea va fi foarte atentă. Foile de hârtie pe cari lucrează să fie la timp împărțite și semnate de către fiecare copil. La fiecare experiment se va proceda întocmai.

O altă temă este aceea prin care, subiecților, li se cere să deosebiască și explice noțiuni abstracte ca: *plăcere—fericire, plictisală—supărare, sărăcie—mizerie*, etc. Calificarea se face ca și la cealaltă temă.

Alta: Li se dă elevilor cuvinte răslețite pe care să le așeze spre a forma propoziții sau fraze cu înțeles. Așa, de pildă, se dau următoarele cuvinte: 1) Afară, când, copiii, joacă, e, se, cald. 2) Silitori, de, sunt, elevii, lor, iubii, profesori. 3) Un, câine, său, stăpân, curajos, bunul, pe.

Se mai poate aplica și testul combinativ al lui *Meumann*, care constă din grupe a două-trei cuvinte, din care copiii vor construi propozițiuni. Exemple: a) *pădure—izvor*; b) *hrană—muncă*; c) *fericire—mizerie*; d) *Dâmbovița—București*, etc.

Binet ne mai pune la dispoziție pentru studiul gândirei așa zisele teste de absurdități, formate din idei cu înțeles absurd.

Le găsim în lucrarea *Scara metrică a inteligenței*. Vă arăt o seamă din ele:

1. Un mecanic spunea, că dacă ar avea mai multe vagoane la tren, ar putea merge mai repede.

2. Drumul care merge dela casa mea la oraș, coboară mereu până la oraș și coboară mereu dela oraș la casa mea.

3. Ieri, poliția a găsit corpul unei tinere fete tăiat în optsprezece bucăți. Se crede că s'ar fi omorât singură.

La acest test, elevii sunt puși să gândească și răspundă printr'un da sau nu, după cum este înțelesul testului. E bine să se ceară și motivarea răspunsului.

Înțelegem că răspunsurile sunt bune când sunt logice.

Atunci când noi ne-am edificat asupra judecății copiilor, trebuie să căutăm ca învățământul să fie adaptat la puterea de judecată a copilului pe deoparte, iar pe de a la să lucrăm pentru formarea judecății elevilor în mod natural, fără forțare. Nu vom abuza, mai cu seamă în perioada școlii primare, de *judecata abstractă generală* care-i supune chinurilor, și îi desgustă de lucru și totodată le strică mintea. Când vom simți nevoia

de a apela la judecata abstractă a elevilor, vom fi foarte moderați și vom face aceasta după suficientă intuire.

Cunoscând că judecata copilului este mai mult practică-intuitivă sau reprezentativă-individuală și foarte puțin abstractă-generală, vom proceda în așa mod, încât copiii să simtă utilitatea învățării, mai ales că acest fel de învățură îi înviează, dându-le puțința de a rezolva mici probleme practice care-i stimulează și le dezvoltă spiritul de inițiativă și răspundere proprie.

Tot ceea ce se învață în școală, trebuie să fie intuitiv până la saturație, neînvățându-se pe dinafară, sau fără asistența învățătorului, cu lipsa obiceiului „luați-vă o lecție mai departe voi singuri, copii“, căci așa și numai așa vor căpăta reprezentări mai clare și precise, iar erorile inerente judecății reprezentativă-individuală vor fi înlăturate.

Examinarea atentă și corectă a acestei aptitudini sufletești la copil din partea educatorului, îi va da posibilitatea de a nu comite greșelile pe care foarte mulți dintre noi le fac, omorînd vieța de școală a copiilor și transformând școala într'un loc de groază și supliciu și pentru unii și pentru alții.

Vom putea astfel scăpa și de obișnuitul papagalicism, cu care, copiii vin deprinși de acasă.

Să nu uităm niciodată, că ne găsim în fața copilului, care *va să devină om*.

Petru Butnaru

BIBLIOGRAFIE

- Pedologia — Kirkpatrick
 — D. Teodosiu
 „Buletinul pedagogic — Univ. București
 Scara metrică a intelig. — Binet — Simon.
 Pentru și din sufletul copilului — C. N. Necu — Constanța.

Condiția psihologică a Societății

Reluăm firul întrerupt în vacanță al problemelor sociologice, înfățișate aici elementar și cu vădită preocupare de limpezime.

Pentru ca problema enunțată să fie mai lămurită, e necesară o oprire mai mare asupra conținutului noțiunii de *societate*. În deobște suntem obișnuiți a considera drept societate o aglomerare de indivizi pe o porțiune limitată de spațiu.

Fals, căci oamenii ce s'ar găsi la un moment dat într'un tramvai, fiecare cu gândurile și interesele sale deosebite până la contrarietate de ale celorlalți, nu formează o societate, care întâi de toate înseamnă solidaritate. Mai vădit, faptul că într'o sală de curte cu juri se găsesc pentru un timp limitat acuzat, victimă, procuror, apărător, parte civilă și jandarmi, nu face din ei toți o societate.

S'a zis atunci că cecece este esențial pentru o societate, nu e porția de teritoriu, ci uniformitatea de interese. Fals și aceasta, căci naufragiașii unui vapor au toți unul și acelaș primordial interes: să scape cu viață, intrând fiecare cel dintâi într'o barcă de salvare, și cu toate acestea este clar că ei nu mai formează o societate. Acelaș interes îi desparte și-i face ucigași odioși ai semenilor lor, uneori ai celor bolnavi, ai femeilor și copiilor, care se cațără mai la urmă disperați de marginile bărcii supra încărcate.

Inchipuiți-vi-i acum salvați, pe o insulă, în mijlocul mării! Nu-i așa că-i vedeți plângând și îmbrățișându-se de fericire c'au scăpat cu viață, oameni cari nu se cunoscuseră pân'acuma, sau — ce nu face întâmplarea — fuseseră chiar dușmani. Sufletele se întrepătrund, gândurile sunt aceleași, simțirile aceleași, voința aceeași. Uitați-vă acum cum se împart grăbiți care încotro; unul aduce lemne pentru foc, altul caută să prindă ceva vânat, altul se cațără după fructe, altul, grozav de sgârșit, a reușit să-și salveze și desagii cu mâncare, și-i desface acum generos, în timp ce femeile fac focul și aranjează pentru masă. Iată-i înfârșit cinchiși în jurul focului, vorbind toți cu lux de amănunte despre unul și acelaș lucru și in-

frăjiți ca de când lumea. Da, acum și aici ei formează o adevărată societate, indiferent că unii sunt albi și alții negri, unii creștini și alții păgâni.

Prin urmare, ceea ce i-a unit, a fost *acei sentiment de simpatie puternică, singurul creator de adevărată și durabilă solidaritate socială*. Comunitatea de interese vine după aceea; și numai întovărișită de simpatie poate crea societatea. După cele spuse, avem dreptul să schîm o definiție: *Se numește societate, un grup de indivizi cu aceleași aspirații și aceleași interese susținute de comuniunea sufletească*.

Prin urmare teritoriul și omul ca unitate biologică nu sunt condiții suficiente pentru a forma dintr'o aglomerare o societate.

Esențial este sufletul care le dă viață. Durează el, durează și societatea, încetează el, încetează și societatea.

Comunitatea sufletească crează un nou suflet pe lângă și pe deasupra celui individual, un suflet colectiv, în care vin să se topească psihismele individuale. Individul, odată intrat în societate, se modelează și se ridică sau se coboară la nivelul acesteia. Se omogenizează. Nu e surprinzător că unele profesii au o anumită morgă în raport cu celelalte? Oameni modești ca fire, extracție socială și educație, se transformă de îndată ce intră într'o anumită categorie profesională. Sau câți dintre intelectualii satelor depărtate și izolate de orașe nu simt cum mediul rural îi doboară, îi asimilează? În cele din urmă — spre norocul lor — n'o mai simt; au fost absorbiți complect. Sau n'ați rămas niciodată uimiți de schimbarea puternică a unui semen modest în toate pr'vințele, care plecat în Capitală, vă întâmpină agil, guraliv, într'o limbă aleasă și bogată în vocabular și vă copleșește cu planurile, preocupările, povestirile, gesturile, ținuta și îmbrăcămintea lui?

S'a remarcat de mult și cu temei că individul în mulțime (mă gândesc la mulțimile de stradă adunate ad hoc, deci temporar) își ajustează simțirea, gândirea și voința după ale acesteia. Dacă ideile și simțirile mulțimii sunt superioare (vezi manifestările patriotice, religioase, comemorările valorilor spirituale, etc.) conștiința individului se înobilează, actele lui sunt valori morale ridicate; invers, un intelectual luat de curentul unei mulțimi cu nivel spiritual scăzut (vezi mulțimile protestatere, violente, anarhice și distrugătoare ca cele din Spania de azi) se degradează spiritual, renunțând spontan la tot ceea ce făcea valoarea lui și lăsând libere instinctele antisociale. Scriitorul rus *Joseph Kessel*, într'una din nuvelele lui din volumul *La steppe rouge*, vorbește de un profesor de matematici, rece, calculat, cu înalte preocupări științifice, recunoscut pentru ura lui împotriva violențelor și anarhiei, care este prins de vârtejul revoluției bolșevice într'o singură clipă, la vederea unui convoiu de camioane pline de soldați sgomotoși și buni chitaci. Și a ajuns capul unei bande bolșevice, cea mai crudă și cu mai numeroase isprăvi sângeroase la activul ei. Nici mânușele copii-

lor împreunate în se.amn de rugăciune și de îndurare nu-i înduioșează inima, câtă vreme mulțimea soldaților este la spatele lui. Numai o noapte senină, cu lună și cântec de privighetoare, în timp ce ostașii, osteniți de măcelul barbar de peste zi, dormeau într'un grajd de fân, i-a răsbîit în adâncul sufletului, și, ca să scape de cei ce l'au degradat, le-a dat foc de-au ars ca șobolanii. Ișt revenise, era el, el cel de alădată.

Ne întoarcem și la acțiunea ce o poate exercita individul asupra societății.

Este evident că societatea fără individ nu poate exista; aceasta în seamnă că sufletul lui este la baza ei. De nivelul spiritual al indivizilor depinde acela al societății. El, individul, poate, prin energiile sale sufletești, să facă să salls nivelul social pe o treaptă mai sus. Individul acesta, ales printre toți, este numit de sociologul francez *Gabriel Tarde* în opera sa cunoscută *Les lois de l'imitation „inventator“*, iar de filosoful englez *Thomas Carlyle* în opera sa *Eroii, erou*. Societatea după *Tarde*, se bazează pe imitație, un instinct, prin care indivizii se omogeneizează. Un bun spiritual, se generalizează prin ea în toate punctele masei ce alcătuiește societatea.

Odată procesul acesta încheiat, societatea cade într'un fel de somn hipnotic.

Din acest somn o scoate inventatorul, ce pune înainte valori noi și superioare, pe care masa socială trebuie să și le asimileze printr'un efort de voință. Și le-a asimilat, nivelul ei a crescut; dacă nu, atunci inventatorul nu reprezintă o valoare socială, e ca și cum n'ar fi existat. Prin urmare, progresul social se face prin imitarea invențiunii.

Inventatorul la *Carlyle* se cheamă *erou*, un om dotat cu mari puteri sufletești, deschizător de drumuri noi, prin gândul, simțirea și voința lui ce ies din comun.

Eroul e un profet și un reformator social, care întruchipează în personalitatea lui viitorul, idealul către care trebuie să tindă societatea. *Carlyle* vorbește de eroul ca divinitate, eroul ca profet, eroul ca poet (*Dante*, *Shakespeare*), eroul ca preot (*Luther*, *Knox*), eroul ca om de litere (*Johnson*, *Rousseau*, *Burns*), eroul ca rege (*Cromwell*, *Napoleon*). Pentru filosoful englez „toate lucrurile pe care le vedem săvârșite pe lume sunt, drept vorbind, rezultatul material exterior, realizarea practică și întruparea gândurilor ce sălășluiau în Oamenii mari trimiși pe lume.

Sufletul întregii istorii a lumii, am putea prea bine s'o admitem, ar fi victoria acestora“.

Precum nu ne putem împăca cu părerea că societatea este totul, tot așa nu o putem primi pe aceea că individul e totul.

Inventatorul sau eroul nu crează din nimic, ci elemente vechi, produs al muncii colective, el le îmbină într'o combinare nouă. Din nimic

nu crează decât D-zeu. Concluzia : între individ și societate este o acțiune reciprocă.

O societate ca să realizeze valori noi, să-și justifice existența, trebuie să dureze. *Durata* ei este asigurată de *solidaritate*, acel sentiment al dependenței reciproce dintre indivizi.

Când acest sentiment se îndreaptă spre trecut, avem ceea ce se cheamă *tradiție*.

Valorile trecutului, se moștenesc și constituie baza pe care prezentul trebuie s'o asimileze și dela care trebuie să pornească în eforturile lui de muncă nouă și proprie.

Tradiția tipizează indivizii și diferențiază societățile între ele. Ea este albia în care se topesc însușirile proprii și de valoare ale unei colectivități.

Unde această albie lipsește, societatea care vrea și este capabilă să trăiască, trebuie să și-o creeze. Până atunci e ca un individ fără conștiința eului, trăitor într'un veșnic prezent.

Societatea n'are istorie și deci nici loc în memoria umanității.

Dacă legătura prea strânsă de trecut împiedică trăirea în actualitate, urmează iarăși un neajuns : Societatea neangrenată în actual, nu progresaază, n'are vlagă.

Este în situația ursului ce se hrănește iarna din propria-i grăsime. Concluzia e firească : echilibru între tradiție și nouate.

Legătura prea strânsă de prezent este ceea ce numim *modă*.

Moda, definită ca imitație a prezentului, are o importantă funcțiune socială : este motorul progresului. Ea *diferențiază* indivizii în sânul aceleiași societăți. Gândiți-vă la motivul pentru care cucoanele aleargă după ultimele noutăți : pentru a se deosebi de semenele din aceeași clasă, și mai ales de cele din clasele inferioare. Dar și moda *omogeneizează*, căci cei inferiori vor căuta să imite pe superiori. Așa se face că la mahala ca și în centru, se poartă aceeași pălărie.

Vorbind de modă trebuie să-i lărgim sfera și să ne gândim și la artă, literatură, știință, activitate economică etc., care toate progresaază prin ea, adică prin imitarea noutății. Răul derivă din neglijarea completă a tradiției și din superficialitatea sau neputința asimilării valorilor noi, din cauza repeziciunii cu care se înlocuiesc unele pe altele. Asistăm astăzi, în ce ne privește, la o reacțiune a tradiției împotriva noutății cu orice preț în literatură. Se încearcă reînvierea sâmbănătorismului dela 1901 de către D-I Iorga, conducătorul revistei *Sâmbănătorul* vre-o câțiva ani.

Aceeași reacțiune și în politică, viață etc.

Ce va urma, nu putem prevedea. Simțul sănătos al colectivității românești va decide.

O altă condiție psihologică a societății, fără de care deci de nu poate exista, este *autoritatea*.

Element de coeziune și ordine, ea este față de individ *exteroară* și *constrângătoare*. Joacă în sânul societății rolul pe care-l are rațiunea față de instincte.

Acolo unde ea lipsește — și nu există societate în stare normală în care lucrul acesta să se întâmple — se întronează anarhia distrugătoare de stabilitate și valori reale.

Echilibrul răsturnat prin știrbirea ei, se restabilește prin sancțiune.

Însă pentru ca sancțiunile să prindă, trebuie ca autoritatea să îndeplinească la rândul ei câteva condițiuni:

- a) să fie nepărtinitoare, aceeași pentru toți ce-i stau sub oblăduire,
- b) să nu abuzeze de putere,
- c) să intervină numai când trebuie. ¹⁾

Fără aceste obligațiuni, autoritatea se transformă în tiranie, ceace nu-i tot una și devine generatoare de anarhie.

Recapitulăm: societatea se alcătuște și durează prin sufletul individului, pe care ea îl modelează și de care este în strânsă dependență. La baza ei este *simpatia* creatoare de *solidaritate* și *cooperare*, ce la rândul ei se manifestă sub forma *tradiției* și *noutății*. Pentru ca însă o societate să dureze și progreseze, trebuie ca valorile să se stabilizeze, ierarhizeze și impună, ceace se face prin *autoritate*, fără de care o convingere omenească nu este posibilă.

Victor Savin

Comunități de muncă în școala primară

Comunitățile de muncă nu sunt o noutate. Ele încep cu efortul conștient și colectiv al oamenilor, în viața de familie, de burg, de trib, de popor, cu primele mistrii care-au început să zidească pagoda de marmoră, filigran și aur a culturii și civilizației. Din munca în comun, din arderea pe-un rug unic a eforturilor puse de energie anonime, grupate pentru efectuarea unei lucrări de folos obștesc — casa, satul, „cetățuia“ — și din elanul mistic al trogloditilor preistorici înmărmuriți în fața panoramei străluminărilor cosmice, a început să se lucreze, să se eșaloneze și să se scrie istoria. Energia colectivă strânsă din fragmente de cer și de pământ, în mozaic multicolor, a realizat „phoenixul“ dialecticilor ateniene, mitolo-

1) P. Andrei, Curs de Sociologie Generală.

giilor, epopeilor antice, piramidelor Egiptului și catedralelor medievale care l-au extaziat pe Huysman.

Omul s'a orientat în chip firesc spre traiul și munca în comun, spre viața socială și deaceea orice colectivitate omenească a folosit comunitatea de muncă, sub nume diferite, fără s'o numească astfel, fără să știe că o practică în viața de toată ziua, cum nu știe păstorul carpatic că face symbolism încreștând un lemn și cum n'a știut nici d-l Jourdain că a făcut logică o viață întreagă.

Ideia aplicării comunităților de muncă în școală, sub forma în care le vrea oficialitatea, e recentă. A aplicat-o, îndată după războiul mondial, un profesor de pedagogie în școala de aplicație depe lângă școala normală „Gh. Asachi“ din Piatra-Neamț, care, nefiind deprins cu sistemul la modă al autoreclamei cu trâmbițe și surle, criticat și adese ori neînțeles, a așteptat liniștit vremea punctelor lui de vedere, vremea când școala oficială va folosi comunitățile de muncă ca mijloc potrivit pentru învățământ și educație; ceace s'a și întâmplat.

Elevii școlilor primare le-au aplicat însă, permanent în jocurile și în muncile spontane și colective, ca un ecou al vieții lor hrănite cu opulența basmelor și a mirajelor, ce rămâneau stinghere la poarta școlii, până ce copiii, amețiți de-o constelație de cunoștinși care se stratificau în creerele lor de argint viu, veniau să o ia la goană, cu ele, înapoi la ulița copilăriei, la prispele și la cuploarele celor dintâi pași nesiguri și netutoraji. Școala care putea fi un seismograf al frământărilor spontane și diverse ale bujorului copilăresc, a neglijat și a evitat comunitatea de muncă, cu toate că elevii i-o aduceau de-a gata, ca un prinos juvenil arhitecturizat și târnosit de crinul alb al sufletului lor, ca bază de plecare a învățământului de toată ziua. Deaceea a fost între școală și viața elevilor o barieră cu vămi în regulă și cu vameși ce sancționau drastic, cu varga, abaterile; căci școala era o instituție serioasă și copilăria era copilărie... Explozia de veselie ce irumpe din valul roiului copilăresc, cu râsete, cu cântece, se împletrea pe buze, în plin elan, în fața catedrei, a dictoanelor și a pereților goi și înalți ca acei dela locuințele ciclopice. O înțelegere mai omenească, mai părintească, a copilului, o privire de ochi cari știu să vadă adânc în vârsta fericită a omului, un învățământ croit după sufletul infantil — psihologie, pe măsură — nu numai că va ameliora antagonismul școală-copil (copil așa cum îl vede Pârvan în „Datoria vieții noastre“ din „Idei și forme istorice“) dar va folosi aportul recrușitor didactici, cari pășesc la fiecare început de an, sloși, peste pragurile claselor, cu o comoră vie, strânsă din experiența lor. Comunitatea copilărescă din familie, din uliță, din ceairuri, ar intra în rând cu elevii în bănci și, dând brânci

fricii și stielii, s'ar situa în primul plan, ca mijloc de interpătrundere a școlii cu viața.

Mistica statului modern și idealurile societății actuale cer cetățeni sănătoși, devotați, adaptați la toate rigorile, apți și bine pregătiți pentru cotidianul colectiv, gata de orice sacrificiu — cauză care a inspirat pe diverși diriguitori de curente și de ideologii politice și sociale, să creeze, în unele țări, cunoscutele adunări, tabere, de educație și muncă în comun — iar pedagogia cere, la fel, se știe, educatorilor să pregătească pe elevi pentru viață, după vocație, în așa fel ca atunci când au urcat ultima treaptă a copilăriei să fie orientați spre o profesiune. Idealurile societății, angrenajul social și al muncii, atât de complicate și atât de interdependente, imitate miniatural în comunitatea de muncă școlară, oferă fiecărui elev ocazia să lucreze după gustul, după preferințele lui, deprinzându-l în același timp cu raportul dintre el, singur, și colectivitatea în care lucrează. Tot comunitatea de muncă oferă un mijloc fericit pentru înfăptuirea „himericului“ învățământ regional, pentru localismului educativ și pentru corelației tuturor materiilor de învățământ, coordonate didactice ce nu se pot efectua fără încadrarea școlii în unitatea locală, socială și biologică; și integrarea efectivă în viața locală, în viața satului, orașului, nu-i posibilă fără cunoașterea prealabilă a vieții care se sbate, se frământă și se dăruie „dunăre“, în jurul copilului.

Prin structura ei comunitatea de muncă oferă, pe lângă posibilitatea lucrului divers, perspectiva spațială și temporală a muncii zilnice din societate, unde știința și răspunderea sunt puncte cardinale pentru ajungerea sigură și rapidă la scop.

Reformatorii moderni cari încearcă redresarea școlii după idealurile societății, au găsit în adunările colective de muncă un admirabil mijloc de învățământ, care, folosit cu prudență, cu adâncă înțelegere, oferă elevului o cale naturală ca să cunoască realitatea, s'c folosească, fără să piardă din vedere locul omului în cosmos, armonia și interdependența fenomenelor naturii. Se readuce, oarecum, felul de lucru, de muncă, felul de a învăța din familie, din orice colectivitate omenească și se constată că aceste comunități de muncă nu sunt nici o modă și nici o etapă, ci un îndreptar.

S'a arătat în paginile acestei reviste — în anul trecut — de către d-l I. Dragan, profesor la școala normală de băieți, cum se lucrează în comunitățile de muncă, insistându-se mai ales asupra aplicării acestui mijloc de învățământ în școala secundară. Scopul acestui articol este să arate posibilitățile și efectele comunităților de muncă în școala primară. Spiritul inventiv și perseverența învățătorului, anotimpurile, relieful regiunii geografice, nevoile locale ale bisericii, școlii, satului, pot crea cele mai variate și mai ingenioase comunități de muncă.

Se cer metode noi de predare, pentru aplicarea comunităților de

muncă? Nu. Metoda este în primul rând omul, învățătorul. Orice metodă care ține seamă de psihologia copilului și urmărește un obiectiv sigur, lămurit, atât pentru învățător, cât și pentru elev, este bună. Dintre toate metodele de predare cea mai potrivită este a „centrelor de interes”. Aplicându-se acest mijloc de învățare și muncă în comun, acest mijloc de învățământ și metoda pomenită mai sus, timpul își pierde lungimea de undă pe care o are atunci când învățământul se rezumă la stricta aplicare a programei analitice; pentru că se cere timp mult, răbdare și mai multă și puțină perseverență.

Dăm câteva sugestii pentru comunitățile de muncă:

1. Grădina școlară — care poate fi folosită ca un minunat centru de interes — oferă, pe lângă ocazia unei activități manuale intense, mijlocul cel mai potrivit pentru corelația tuturor materiilor de învățământ. Și iată cum:

I. Aritmetica - geometria.

Clasa I-a. Numărările și cele patru operații se pot face folosind răzoarele, semințele, plantele, uneltele, etc. Noțiunea de jumătate și sferă se poate învăța prin raportări la diverse suprafețe din grădină. Metrul se poate folosi la măsurarea răzoarelor, iar litrul și kilogramul la măsurarea cantităților de semințe ce se seamănă sau se recoltează.

Clasa II-III-a. Calcularea semințelor și a produselor, raportarea lor la prețul pieții, aplicarea pe teren a cunoștințelor despre sistemul metric.

Clasa IV-a. Calcularea produselor, veniturilor eventuale, aplicarea pe teren a cunoștințelor de geometrie.

Clasa V-VII-a. Probleme din viața agricolă și aplicarea cunoștințelor noi despre suprafețe și volume. Se măsoară terenuri, se calculează cantitățile de semințe necesare pentru însemnări, se evaluează produsele și se scot în evidență avantajile unei agriculturi raționale.

II. Intuiție, șt. naturale. Intuirea plantelor din grădină — dela sămânță până la maturitate — foloasele ce le aveam dela ele, dându-se precădere celor care servesc la alimentație și celor medicinale.

Plante colorante și industriale.

III. Istorie. Istoria plantelor, cu legătura ce-o au cu trecutul nostru și munca depusă de om pentru selecționarea lor

IV Literatură. Legendele plantelor, Scriitorii cari au scris despre ele.

V. Geografie. Arii de răspândire a plantelor și condițiile climaterice proprii și improprii dezvoltării lor. Hărți, pe teren, din flori.

VI. Inv. agricol. Industrializarea și comercializarea plantelor. Mijloace de selecționare, piețe de desfacere, plantele de sezon, boalele florilor, pomilor, zarzavaturilor, cerealelor, prietenii și dușmanii plugarului.

VII. Estetică, desen. Desenarea în culori, a florilor, grădinii; educația simțului vederii, studierea, cu aplicări decorative pe loc, la desen și la lucrul manual, a aranjamentului culorilor din petale.

VIII. Cântul Cântecelor florilor, sau cari premăresc agricultura.

IX. Sinteză. Rostul omului în viața plantelor și invers. Se pot colecționa flori, orice fel de plante, după anotimp, înrudiri, făcându-se referate de către elevi asupra caracterelor și vieții lor, precum și asupra folosului ce-l aduc omului.

2. Împodobirea clasei. Clasa fiind a copiilor, ei și-o pot împodobi după gustul lor, cu lucrările cele mai bune, care au întrunit sufragiile tuturor. Unde sunt mijloace, clasele se pot împodobi la fel cu odaia, casa țărănească: perdele, blidare, covoare și mese în locul băncilor.

3. Cultivarea datinilor. După o cunoaștere amănunțită a obiceiurilor și a datinilor din sat, se poate încerca, prin calaborarea efectivă a elevilor, cultivarea și revenirea la forma lor din vechime. Calaborarea tineretului, scăpat din arcanul obligativității, și a bătrânilor este binevenită și chiar dorită.

4. Protecția pomilor. Cunoașterea boalelor și mijloacele de protecție a pomilor roditori; literatură agricolă și aplicații numeroase pe teren.

5. Învățământul istoric. Prin calaborarea învățământului istoric cu desenul și lucrul manual se pot construi arme, case, cetăți, obiecte din trecut. Muzeu școlar. Încercări de monografie prin calaborare.

6. Lectură. Citirea și discutarea cărților în comun. Bibliografie în legătură cu subiectul discutat în clasă, referate, foloase.

7. Calendare școlare. S'a arătat, tot în paginile acestei reviste, cum se alcătuiesc. Se pot folosi fotografiile și decupașe din ziare, pe care le vor lipi elevii în jurnal, comentându-le.

8. Albume școlare. Deosebit de acele descrise în No. 5 din anul I al revistei noastre, se pot alcătui albume festive din ziare și reviste ilustrate, la care se pot adăuga notișele spontane ale elevilor.

9. Erbare. Se strâng plantele în comun și se fac erbare după anotimpuri, după înrudiri, după foloasele ce le aduc oamenilor, în diferite stadii de dezvoltare. Elevii pot fi puși să cerceteze viața plantelor și să-și îmbogățească cunoștințele botanice din cărțile de știință popularizată.

10. Colecții de minerale. Se strâng și se studiază toate mineralele regiunii; se fac colecții. O deosebită grijă trebuie să se dea foloasele ce le pot trage oamenii dela tot felul de roci.

11. Mașini. Cum sunt făcute, principii, istoria lor, alimentarea și foloasele ce le aduc oamenilor. Desene, schițe, secțiuni, fotografii.

12. Conducerea de sine a clasei. Se cultivă sentimentul responsabilității, onoarei și conduita frumoasă în colectivitate.

13. Arhivă istorică, geografică, etnografică și folkloristică a satului. Obiecte vechi de care se leagă diferite evenimente din viața locală, hărți cu răspândirea plantelor și animalelor, statistici, uneltele plugarului,

ciobanului, instrumentele pentru prelucrarea lânii, cânepii, inului etc. Elevii pot culege urături, strigături, conocării, basme, etc. auzite în satul lor, dela bătrâni sau dela tovarășii de joc.

14. Mijloace de comunicație, de informare, poșta, etc. Se strânge materialul necesar studierii mijloacelor moderne de transporturi și comunicații, se clasează și se alcătuesc tablouri cu fotografii, schițe, comentarii, care să dea elevilor o idee clară despre diversitatea mijloacelor prin care comunică oamenii între ei. La fel se procedează cu poșta, cu radio-ul, radiofonia, radiofotografia, televiziunea, telefonica, telegrafia, căile ferate, aviația.

15. Excursiile. Cunoașterea faunei, florei și împrejurimilor satului, vizitarea localităților istorice, industriale, balneare, etc. Se strâng colecții pentru albume, arhiva istorică, erbare etc.

16. Educația religioasă și morală. Coruri religioase, participarea activă la biserică și practicarea virtuților creștine. Formarea caracterului.

17. Educația națională. Cântece patriotice și orice activitate care cultivă sentimentul național. Se cercetează și se interpretează arta românească veche, arta țărănească, cântecele vechi și tradițiile și se încearcă reactualizarea lor.

Comunitățile de muncă — am mai spus-o mai sus — se pot ivi la orice pas. Ele așteaptă doar numai ochiul ager care să surprindă canavana pe care trebuie să brodeze elevii mălasea rodului muncii lor. Restul, își urmează drumul firesc.

M. Cojocaru

PLAN DE LECȚIE

CLASA I-a

Obiectul : Scris-citit.

Subiectul : cuvântul normal „oi”.

Scop formal : să trezească și să cultive în sufletul copiilor plăcerea de a scrie și citi frumos cuvântul oi.

Scop material : să facă cunoscut copiilor literile **o** și **i**, care unite dau cuvântul „oi”.

Material didactic : un tablou cu oi, cuvântul oi scris cu litere tăiate în glaspaper, literile **o** și **i** tipărite pe cartonașe albe, plastilină, etc.

Lecția I-a Intuirea pe scurt.

I. Ce animale ține omul pe lângă casă ?... Și alte animale să-mi spunei. Din toate, care este cel mai blând ? ...Cine are oi acasă ? Ce știți voi despre oi ? (Elevii sunt provocați să spună câte ceva din cele ce știu ei despre oi).

Despre oi, veți învăța azi și alte lucruri pe care văd că nu le știți voi.

II. Se arată un tablou cu oi. Se observă și se descrie de către elevi ceea ce văd.

Se arată și se numesc părțile (cap, corp, picioare). Unde stau oile vara ? Dece ? Cine le păzește ? De cine se tem ele ? Pe cine mai ia ciobanul în ajutor când vine lupul ? Ați văzut câine ciobănesc ? Cum este ? Dece ? Care din voi a fost cu tata la stână ? (Copiii sunt provocați să povestească ce-au văzut acolo).

III. Se arată copiilor și alte tablouri cu turme de oi, sau cu ciobani păscând oile.

IV. Aplicarea la viața practică. Ce foloase avem dela oi ? (mei, lână, lapte, carne, pielea). Ce face mama din lâna de oaie ?

Vedeți ce animal folositor este oaia ? Să avem și noi grijă de el ; să nu-l batem, să-i dăm mâncare și adăpost atunci când are nevoie.

Lecția II. Desemnarea.

I. Acum veți învăța să desemnați oi.

Se arată cartonașul, pe care propunătorul a desemnat oi și un cioban. Copiii observă tabloul.

II. Am să desenez eu pe tablă un cioban cu oi.

— Propunătorul desemnează pe tablă un cioban cu oi. Desemnul trebuie să fie clar și cât se poate de simplu. Elevii sunt provocați să observe și să recunoască desemnul. Se desemnează parte cu parte. Desemnează și copiii. Ei vor desemna așa cum pot. Propunătorul va încuraja munca copiilor.

III. Copiii sunt îndemnați să desemneze un fluer, sau un ciau în care se fierbe laptele la stână.

— Aceasta ca ocupație indirectă.

Lecția III. Scrierea și citirea cuvântului normal oi.

Ce desemn ați făcut pe plăcuțe în lecția care a trecut ? Ce foloase avem dela oi ? Cine le păzește ?

Veți învăța azi să scrieți și se citiți cuvântul oi.

II. Cine poate să-mi spună o zicere despre oi ? Un copil spune zicerea : **Eu am oi.** Să spună și altcineva zicerea aceasta ? S'o spunem cu toții în cor.

Câte cuvinte are zicerea aceasta ? Ce cuvânt are la urmă ? Să spunem cu toți cuvântul oi. Să-l mai spună și B.

De câte ori deschidem gura când spunem acest cuvânt ? Să spună

cineva cuvântul mai rar. (Se pronunță cuvântul rar pentru a se pulea deosebi sunetele). Câte sunete are vorba **oi**? Ce sunet se aude întâi? Dar pe urmă? Cine poate să-mi spună și alte cuvinte cu sunetul **i** la început? (Ion, in, inel). Spuneți-mi cuvinte cu sunetul **o** la început. (ouă, om, ochi).

III. Propunătorul scrie pe tablă cuvântul **oi**. Scrierea se face pe un singur spațiu — la început spațiul mare, cât se poate clară și frumoasă.

Acti se citește așa: **oi**. Cine poate să citească.

Să citim cu toți odată.

Sub tabloul cu „**oi**” desemn, se așează cuvântul **oi** scris cu litere tăiate în glaspapier. (A se vedea schița grafică).

Propunătorul urmărește cuvântul **oi** scris pe cartonaș. Urmăresc și copiii pe rând, după bănci. În timp ce copilul dela tablă urmărește pe cartonaș, ceilalți din bănci urmăresc pe bancă.

Să scriem acum pe tăblițe.

Propunătorul scrie prima parte din litera **o** (o linie subțire aplecată spre dreapta). Scriu și copiii. Se scrie apoi ovalul și virgulița. La fel se procedează cu litera **i** din cuvânt.

Ce cuvânt ați scris pe plăcuță?

Analiza cuvântului scris. Se citește cuvântul **oi** scris pe tablă de către mai mulți copii.

Să-l citească cineva mai rar.

La rostirea fiecărui sunet, se arată litera corespunzătoare. Îndată ce au pronunțat pe **o**, sunt întrerupți înainte de a ajunge la **i**.

Băgați de seamă! Ce arătați cu condeiul când zicem **o**? (Semnul sunetului **o**). După **o** ce arătați. (Semnul sunetului „**i**”).

Se analizează fiecare literă în parte, numindu-se și elementele sale. Elevii sunt deprinși să scrie și la comandă.

Sinteza cuvântului scris. Citiți ce ați scris întâi? (**o**). Citiți ce ați scris apoi (**i**).

Să le citim una după alta (**o... i**) Mai repede. Și mai repede. Iată am să scriu cuvântul **oi** așa cum l'am citit. (Se scrie cuvântul cu literile unite).

Școlarii scriu și ei pe plăcuțe. Se corectează individual și la tablă.

Ce ați învățat azi? Când ziceți **oi** ce sunet auziți întâi? Dar apoi ce sunet auziți?

Când scriem vorba **oi** ce scriem întâi? De ce? Cum se scrie **o**? Dar **i**?

III. Cuvântul **oi** și literile din care este făcut se scriu de mai multe ori.

Elevii vor scrie și acasă cuvântul **oi**.

Lecția IV-a. Exerciții de scriere și citire a cuvintelor din abecedar.

I. Se cercetează scrierea cuvântului **oi**, lucrare efectuată acasă, Se citește și se corectează.

Acum veți învăța să scrieți și să citiți și din abecedar.

II. Scoateți cu toți abecedarele.

Se intuiește pe scurt tabloul din carte. Propunătorul citește rar și tare.

Citesc apoi elevii individual și în cor, arătând cu condeii pe carte.

II. Se scriu pe tăblițe și pe tablă cuvintele scrise în abecedar.

Lecția V-a. Cuvântul normal oi scris cu tiparul.

I. Ascultarea lecției oi (scris de mână). Scrierea cuvântului oi pe tablă.

Scrierea literei o și i.

Cu ce ați scris voi aceste litere (cu mâna).

Cum le-am putea spune dacă sunt scrise cu mâna (Litere de mână).

Literele să știți că se mai pot scrie și cu tiparul.

Azi veți învăța cum se scrie și se citește cuvântul oi tipărit

II. Propunătorul scrie cuvântul oi de mână.

Se tipărește apoi sub cuvântul scris cu mâna, cuvântul oi scris de tipar. (A se vedea schița grafică).

Se scrie apoi cuvântul oi pe litere. Se arată literile o și i tipărite.

Intuiția literei. Asemănări și deosebiri între litera de tipar și cea de mână.

Copiii sunt provocați să observe, că literile de tipar nu se leagă între ele.

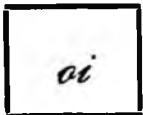
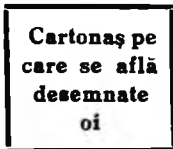
Recunoașterea literilor o și i de tipar, din abecedar. Se citește model de către propunător.

Citesc și elevii cei mai buni. Se face citirea în cor.

III. Se dă pentru acasă de scris lecția „oi“.

SCHIȚELE GRAFICE PENTRU LECȚIILE III și V

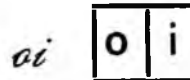
Lecția III-a

Litere tăiate în glaspapier

oi oi oi

Lecția V-a

o

i

Neculai Arhip

Circulația motivelor artistice

În judecarea operelor de artă trebuie să ținem seama, în primul rând, de originalitatea ideilor și de originalitatea simțirii; iar în al doilea rând, de plămuirea motivelor și de influențele pe care le suferă arta nouă dela producțiunile trecutului.

Astfel, în literatura universală, operele clasice ale antichității, ca tragedia greacă, își dobândiseră valoarea prin noutatea subiectului; totuși, tragedia clasică franceză care folosește aceleași subiecte, își cucerește superioritatea prin originalitatea de simțire și plămuire în creațiunea artistică.

Noutatea, de fapt, nu asigură valoarea operei, dacă lipsește realizarea artistică; așa că aceeași temă sau aceleași motive comune, deși le găsim în operele diferiților scriitori, totuși numai unii din aceștia pot să intre în templul artei.

Raportând aceste considerațiuni la literatura română observăm chiar în poezia lui Eminescu idei și teme, pe care le-au poetizat și alți înaintași din literatura universală sau chiar din literatura națională.

Astfel, poezia „La steaua” este inspirată după *Der Stern* a lui G. Keller. Ideea aparține, așadar, poetului german.

Făcând însă analiza comparativă a celor două producțiuni poetice ne dăm îndată seama de superioritatea poeziei lui Eminescu, care dă plasticitate ideii și originalitate simțirii armonizând în graiul național elementele poetice ale operei :

Icoana stelei ce-a murit
Încet pe cer se sue
Era, pe când nu s'a zărit,
Azi o vedem, și nu e.

Tot la fel, sonetul „S'a slins viața”, compus după modelul poeziei lui G. Cerri, întrece cu mult originalul prin plasticizarea meditației senine în fața nimicniciei vieții.

Nu mai amintim aici atâtea idei și concepții filosofice cunoscute de

Eminescu din vastele sale studii și cărora poetul le-a dat toată strălucirea artei.

Urmărind însă motivele poetice pe care le-au cântat la noi și înaintașii lui Eminescu, ne putem opri la poezia „Amorul unei marmore“. Compusă de poet la vârsta de 18 ani, poezia cuprinde strofe întregi din elegia erotică a lui V. Alecsandri: „O seară la Lido“, publicată în volumul Lăcrămioare. Eminescu a dat însă o formă impersonală sentimentelor și o mai accentuată pasiune verbului. Unele imagini, apoi, din poeziile lui Alecsandri le întâlnim la Eminescu altfel turnate și concepute de marele maestru. Astfel, versurile din pastelul „Iarna“:

Soarele rotund și palid se străvede printre nori

Ca un vis de tinerețe printre anii trecători,

înfățișează doar, printr'o comparație, vârsta omului, pe când la Eminescu întâlnim imaginea plină de fior a neantului, în care va dispărea întregul univers:

Soarele, ce azi e mândru, el îl vede trist și roș

Cum se 'nchide ca o rană printre nori întunecoși.

(Scrisoarea I)

Dacă la Eminescu, acest maestru al versului și geniu al creației poetice, întâlnim urme, unele chiar apropiate de textul altor producțiuni literare, înțelegem cât de rare sunt capodoperele artistice și cât de ușor ne grăbim — de foarte multe ori — să slăvim, fără niciun discernământ sever, cohorte întregi de scriitori.

În literatura românească, după Eminescu se mai ridică măștri de mare valoare: G. Coșbuc și O. Goga, pe care i-a vestit încă de la început Titu Maiorescu. Nu înțelegem să coborim meritul altor meșteri ai scrisului românesc, dar teme cântate de cei mai mulți nu mai sunt nouă ca idee, nici originale ca simțire, ci se prezintă doar ca acorduri sau acompaniamente, relativ plăcute, ale capodoperelor măștrilor.

Să urmărim pe câțiva din cei mai de seamă:

Alexandru Vlahuță scrie sub directă influență a lui Eminescu. Poezia „Unde ne sunt visătorii“ este desprinsă din Epigonii atât ca idee cât și ca expresie. Poezia „Dormi în pace“ cuprinde aceeași meditație în fața existenței vremelnice a omului ca și *Mortua est*. Chiar muzicalitatea versurilor este eminesciană.

Duliu Zamfirescu urmează pe același maestru în poeziile filosofice; și mai ales „Palinodie“ nu-i decît un crâmpel din *Glossa* lui Eminescu.

Panaft Cerna revarsă în poezie același sentiment de neliniște metafizică ca și Eminescu; sau cultivă un optimism intelectual ca și Vlahuță, ori devine chiar tributar ideologiei sociale din oda lui Gr. Alexandrescu

„Anul 1840“, după cum se observă în versurile următoare din poezia „Către pace“ :

O zee, dacă sceptoru-ți ar fi să 'ncremenească
 În formele de astăzi vieața pământescă,
 Rămâi mai bine 'n lumea visării ne 'mplinite,
 versuri, care corespund cu acelea din oda lui Alexandrescu :
 An nou ! Aștept minunea-ți ca o cerească lege ;
 Dacă însă păstorul ce tu ni l-ai alege
 Va fi tot ca păstorii, de care avem destui,
 Atunci lasă în starea-i bătrâna tiranie,
 La darurile tale, eu nu simt bucurie ;
 De îmbunătățiri rele cât vrei suntem sătui.

Și, dela Gr. Alexandrescu până la Cerna sunt 70 de ani !

De altfel, oda filosofică-socială „Anul 1840“, socotită de unii critici printre capodopere, influențase și pe Eminescu.

În „Mortua est“ găsim versul :

Ce-un secol ne zice, ceilalți o deszic,
 care corespunde cu versurile din poezia lui Alexandrescu :

Și un an vine, trece și alt an îl moștenește,
 Și ce nădejdi dă unul, acelălalt le ia.

Referindu-ne la creațiunea artistică a lui Coșbuc remarcăm influența sa puternică asupra poeziei românești prin aducerea unui suflu de nouă vieață creatoare, dând intensitate sentimentelor autentice ale Românului legat de natura țării sale și de vieața rustică a satelor, întocmai cum ne obișnuise și creațiunea în proză a lui Creangă.

Poezia naturii cu fondul ei de vieață sănătoasă și reală, așa cum ne-a redat-o Coșbuc, n'a mai realizat-o nimeni în chip atât de fericit, deși alți poeți următori, ca Șt. O. Iosif și N. Crainic, sunt și ei iscusii interpreți ai simțirilor poporane și ai naturii sănătoase.

În continuare, Octavian Goga, poetul profet și misionar al triumfului smuls din mistica revoluționară a unui neam subjugat, și-a găsit ecou într'o pleiadă întreagă de scriitori, care aveau să cânte apoi vremuri nouă, fie de durere fie de biruință.

Poeziile valabile și regeneratoare de vieață românească tradițională, care au apărut mai ales de la 1919 încoace, deci după întregirea neamului, slujesc cu credință la altarul de sănătoasă inspirație a măștrilor amintiți, pe care urmașii îi cercetează uneori până la pasișare.

Astfel, deschizând volumul de poezii *Limpezimi* a lui I. Pillat observăm, de exemplu, poezia „Interior“, care începe sub inspirația și cu

muzicalitatea versului din **Impărat și proletar** a lui Eminescu, altoindu-se cu versuri de ale poetului pămîirii naționale:

Pe scrinul scund, pe masa de mahon

Atinsă, struna tainic a sunat
Și Sân Nicoară din icoana veche
Rămâne mut cu deget ridicat
Și cântecul făcerii în ureche,

versuri, care se raportă, evident, la o imagine din poezia lui Goga :

Blând zâmbește din icoană, cuviosul Nicolae (Pace).

Poezia „Vântul“ a lui I. U. Soricu este o iscusită plămuire după oda elegiacă „Oltul“ a lui O. Goga, după cum idilele lui V. Militaru derivă de-a-dreptul din acelea ale lui Coșbuc.

Critica științifică, așadar, are una din cele mai grele dar și mai nobile misiuni pentru ierarhizarea valorilor artistice și pentru proclamarea măștrilor de epocă literară.

Paralel cu tradiționalismul nostru literar a luat ființă poezia imaginilor colorate și sonore destul de agreabile, atâta timp cât nu cad în robia curentelor literare extremiste. Spuneam altădată, că înaltașul acestor forme nouă este Al. Macedonschi (Preocupări Didactice, An. I Nr. 7-9). În cele mai multe cazuri suntem nevoiți ca să ne încântăm de inducția motivelor poetice, mai ales urmărind producțiunile literare din ultimii zece ani, Majoritatea poezilor s'au deprins să-și înceapă ucenicia la alți ucenici mai vârstnici care, și aceștia sufăr de inducția temelor cunoscute la un prieten literar, discipol al unor înaltași de o problematică originalitate. Este un fel de contagiune literară sau un rapt indirect din mlădița unor capodopere cu vapoaze broderii de dulci sau amare suspine.

Lipsește acestor stihuitori receptivitatea simfoniei etnice ca și cultura artistică și filosofică.

Originalitatea poetică fiind pecetea creațiunilor artistice, critica literară va trebui să deslușească isvoarele de inspirație și circulația motivelor poetice, care se încrucișează chiar în operele cele mai valoroase și apoi, judecând felul de transformare al materialului poetic ca și însuflețirea ori scântelirea întîmă a cuvântului, să se poată orienta mersul analizei critice pentru determinarea capodoperelor.

Numai aprofundând astfel studiul comparativ al circulației motivelor de inspirație în artă, ne vom putea da seama cât de restrânse sunt temele artistice și cât de mult suntem nevoiți să întărziem în câmpul variațiilor aceluiași teme, pentru a gusta cu plăceri relative motive comune, mai mult sau mai puțin strălucitoare.

Iată de ce, din când în când, te cuprinde nostalgia de lumea capodoperelor universale : *Iliada*, *Divina Comedia*, *Faust* sau chiar „*Luceafărul*“ lui Eminescu, pentru a mai putea evada din prozaismul decolorat al tânguilor.

Victor Țăranu

Idei călăuzitoare pentru muuca culturală la sate ¹⁾

„Cultura“ este un cuvânt cu multe înțelesuri. Poezia, muzica, cultul religios, descoperirile științifice, codurile alcătuiesc la un loc cultura unei epoci. Dar numai legătura vie și trăită între aceste bunuri culturale, create de geniile și talentele timpului, cu persoane și grupuri sociale, dă naștere acelei culturi însușite, numită cultură personală.

Cultura personală, a fiecărui din noi, nu este deci ceva moștenit și încremenit, ci o stăruință în veșnică mișcare și devenire, cu alte cuvinte, ea, dacă nu se moștenește, se câștigă prin sforțări continue, de fiecare clipă.

De aceea greșit se vorbește de o „cultură generală“, ce s'ar răspândi în mod egal în fiecare ins. Căci, încă odată, cultura nu se poate dărui și nici impune de sus, ci ea trebuie dobândită în mod liber, de jos. Omul, fiind totdeauna pe cale de cultivare a propriei lui ființe, nu se poate avea o cultură. Ceea ce se poate dărui și avea este numai materialul de cultură, adică cunoștințele, valorile de artă, și așa mai departe, care pot avea o însemnătate numai în măsura, în care individul le poate prelucra și transforma în valori personale de cultură. După cum nu este de ajuns ca să se dăruiască cuiva un plug ; acel ce are plugul trebuie să știe cum să-l întrebuințeze, cum să facă arătura și cât de adânc, pentru ca semânța să poată da roade.

Iată deci prima idee călăuzitoare : munca culturală nu poate năzui să împartă tuturor o aceeaș cultură, ci de a da puțința fiecăruia a desfășura o cultură proprie, lăuntrică, cultura adevărată neputând fi generală, populară, extensivă, ci numai intensivă, o cultură a poporului.

Așa dar cultura fiind facultatea câștigată pentru a da omului posibilitatea a se regăsi pe el însuși în realitatea în care trăește și este fixat de natură și soartă și a-și clădi o lume spirituală, a lui, proprie, prin raportul lui viu cu bunurile culturale, cultura poporului, dacă nu se poate

1) Din „Îndrumător al muncii culturale la sate“, publicat de Fundația culturală regală „Principele Carol“.

deduce din „cultura generală“, trebuie să se întemeieze pe trebuințele poporului.

Poporului trebuie să i se dea adică acele valori culturale de care are nevoie, și numai după capacitatea lui sufletească, rămânând ca în același timp, potrivit firei lui, să i se deștepte și trebuințe culturale superioare celor existente.

La baza oricărei acțiuni culturale trebuie să stea deci cunoașterea nevoilor poporului, care se dobândește prin cercetările monografice ale satului, așa cum Institutul Social Român lucrează de mai bine de zece ani. Dacă toate satele se aseamănă, ele nu sunt însă identice, ci se deosebesc între ele, dela sat la sat.

A doua idee călăuzitoare este aceea a unei culturi regionale, întemeiată pe cunoașterea monografică a țării.

Satul, în urma acestor studii, se înfățișează, așa cum trăește el de altfel, ca o unitate socială bine încheată, căci oricât, la prima vedere, ar atrage atenția mai mult unul sau altul din aspectele lui, el se prezintă totdeauna ca un total de viață. Cultura satului trebuie să fie deci o cultură totală, corespunzătoare acestui total social.

Așa se naște a treia idee călăuzitoare.

Cultura totală sătească trebuie să îmbrățișeze cu o egală atenție: Sănătatea (igiena satului și a săteanului, cultura fizică), Munca (viața economică regională, femeia în gospodărie, viața cooperativă), Suflul (viața moral-religioasă și artistică și Mîntea (răspândirea cărții prin biblioteci, apoi șezători, muzeu, teatru, radio, ș. a. m. d.).

Astfel înțeleasă, munca culturală este mai mult decât o activitate „extra școlară“, cum se spune îndeobște, ea fiind mobilizarea tuturor energiilor și forțelor sociale sătești și de stat pentru marea bătălie, ce se dă, închinată însănătoșirii, înălțării și înobilării satului.

Desigur, un astfel de program se deosebește cu totul de acea concepție a filantropiei culturale, care, din milă și compătimire, tinde a înfrupta poporul cu valorile culturale ale timpului, însă fără a-l obosi, fără ca el să observe și să știe, cu abilități și stratageme, și cu lingurița.

Când viața națională și de stat a României va fi așa cum va fi viața satelor, căci din 18 milioane de locuitori peste 14 milioane sunt locuitorii ai satelor în 15.200 de sate, față de 172 de orașe, aceștia au un drept la cultură. Iar societatea și statul românesc au cea dintâi datorie să satisfacă acest drept, cu toată iubirea și căldura și fără nicio precupețire, având mai ales conștiința încărcată a neîmplinirii până acum a acestei elementare datorii.

Dreptul satelor la cultură totală este a patra idee călăuzitoare a acțiunii culturale.

Dar pentru a asigura trănicia oricărei opere culturale, la sate, este neapărată nevoie a pregăti și forma oamenii, capabili de conducere. Satul ca și orice grupare socială, simte trebuința unor frunțași luminași, în toate treburile sătești, cari, cu pilda și cu vorba, să îndrumeze viața locală spre o propășire sigură.

O nouă școală pentru flăcăii satelor, școala țărănească, are aceeași menire de pregătire a șefilor educației sociale sătești.

A cincea idee călăuzitoare a culturii poporului este deci formarea conducătorilor sociali firești ai satului.

Aceste cinci idei culturale impun o anumită metodă de lucru și formează împreună doctrina culturii poporului, care însă nu se poate înlăptui fără un așezământ special, menit a aduna la un loc oamenii chemași să muncească și să realizeze programul cultural total, pentru sate.

Această nouă instituție în sat, care alături de școală, biserică și primărie, are menirea a le ajuta și întregi, este căminul cultural, adevărata casă a satului.

Căminul cultural este un locaș de înfrățire, în care oamenii să-și dea mâna și să lucreze laolaltă pentru interesele obștești pe deasupra tuturor acțiunilor ce-l despart și invălbesc.

Căminul cultural este școala tineretului ieșit din școala primară și a gospodarilor și gospodinelor de toate vârstele. El trebuie să cuprindă în întâiul rând pe frunțași satelor, pe cărturarii ce stau neîntrerupt în sânul țărânilor noastre, pe preot și învățător; apoi pe toți frunțașii din sat după destoinicie, pe cel ce au o stare bună, gospodării bine întemeiate, case arătoase, cu ograda plină de vite și unelte, cu pământ de arat, vie sau livadă; și în sfârșit, pe toți cărturarii ieșiți din sat, așezați la orașe, cari au datorita sfântă să nu uite locul lor de naștere și să-l ajute după putință.

Căminul cultural are greaua și frumoasa chemare să organizeze viața satului în privința sănătății, a muncii, a moralității și a preocupărilor intelectuale, arătând cu vorba și cu fapta că ceea ce se numește cultură înseamnă stăpânire, a învăța stăpânirea de sine: stăpânirea vieții în care trăești și a pământului din care trești. De aceea cea mai mare avere a omului este cultura; ea se dobândește prin căminul cultural.

În munca culturală a căminului stă biruința de mâine a satului, iar biruința satelor este însăși chezașia de trănicie a nației și statului nostru, pentru a fi stăpâni adevărați pe țara noastră.

D. Gusti

C R O N I C Ă

„CULTURALIZAREA SATELOR“. Munca pentru ridicarea satelor avea nevoie de un îndreptar. De mulți ani, dar mai ales după războiu, s'a pus problema unei grabnice opere de „culturalizare a maselor“. S'a vorbit de o „politică a culturii“ și chiar de un „Minister al culturii naționale“. Opera de propagandă n'a lipsit și satele noastre au cunoscut și pe așa zișii „propagandiști culturali“; dar se pare că această influență de „sus în jos“ nu prea a prins și calea pe care se încerca ridicarea nivelului de viață economică și spirituală a satelor noastre trebuie părăsită.

Aceasta acțiune greșită se întâmplă la noi foarte des și nu numai în această direcție.

La noi nu se pornește la studierea realităților sociale și apoi din cunoașterea acestor realități să isvorească și soluțiile.

Așa bunăoară s'a crezut — înceace privește cultura — că ea poate să fie peste tot aceeași și că opera de „culturalizare a satelor“ se poate face foarte ușor, transplantând din viața orașelor, bruma de cultură, în aceea a satelor. S'a căutat adesea să transformăm satele în „mahalalele“ orașelor, uitând că satul are o cultură a lui, foarte veche și foarte adâncă, care ar trebui descoperită și ajutată să se desvolte, iar nu înăbușită și înlocuită cu alta străină.

Semnalul în direcția această l-a dat D-l Prof. D. Gusti, prof. de Sociologie și fost ministru al Instrucțiunii. D-sa, în urma cunoașterii realității sociale românești, prin monografiile întreprinse de „seminarul de sociologie etică și politică“ dela universitatea din București, de sub conducerea D-sale, în mai multe părți ale țării, a ajuns la concluzia că satele noastre nu trebuiesc „culturalizate“, ci cunoscute, înțelese și mai ales ajutate să-și desvolte cultura lor originală.

Venind în fruntea Fundației culturale regale „Principele Carol“ și ajutat de M. S. Regele, a întreprins o amănunțită și serioasă cunoaștere a vieții satelor noastre. Expoziția echipelor monografice de care am mai vorbit aici, cum și activitatea în general a echipelor pornite la lucru în fiecare an sunt o dovadă despre aceasta.

D-sa reorganizează Fundația, dându-i patru direcțiuni de îndrumare :

„ 1) Direcțiunea de studii și statistică pentru îndrumarea cercetării satului, pentru informații și statistica muncii Căminelor.

2) Direcțiunea Căminelor Culturale pentru organizarea muncii culturale și a educației sociale, pentru propaganda și controlul acestora, pentru îndrumări și corespondență. Organizarea muncii se face după următoarele trebuințe obștești și individuale : *sănătate* : igiena, combaterea bolilor, educația fizică, sporturi, premilitari, cercetășie, șoimi, etc. *muncă* : economie

regională, agronomie, bolile vitelor, femeia în gospodărie, cooperația, etc. *suflet* : educația morală și religioasă, muzicală, jocuri naționale, teatru sătesc, arhitectură, etc.; *minte* : biblioteca, colportajul, conferințe, șezători, radio, analfabetism, școlt țărănești, etc.;

Direcția Căminelor Culturale are și un serviciu de arhitectură pentru facerea planurilor și devizelor, etc. ale Căminelor Culturale.

3) *Direcțiunea publicațiilor* : revista „Albina” ; revista „Căminul Cultural” ; editura „Carlea Satului” și alte publicații ; biblioteca Fundației.

4) *Direcția administrativă* cu serviciul propriu zis administrativ al Fundației, cu serviciul terenurilor Fundației și a Căminelor, cu serviciul juridic al Fundației și al Căminelor”.¹⁾

Auxiliarele cele mai de preț ale Fundației și factorii cei mai temeinici în opera de ajutorare a satelor nu pot fi decât învățătorul și preotul. Ei trebuiesc însă pregăliți și ajutați pentru marele rol ce le revine.

Aceasta și caută să facă interesanta publicație a Fundației „Indrumător al muncii culturale la sate” Nu încercăm o recenzie a ei. Ar cere o dezvoltare prea mare. Se arată aici : *Rostul Fundației, Organizarea unui cămin cultural, Rostul echipelor regale studențești, Acțiunea cultură prin cultura sănătății, muncii, minții și sufletului poporului nostru, etc.*

Am crezut că articolul de început al „Indrumătorului”, „Idei călăuzitoare pentru munca culturală la sate” de D. Gusti, trebuie să fie crezul celui care întreprinde o astfel de acțiune la sate. De aceea l-am reprodus în întregime în numărul de față al revistei.

Intregul volum însă este o neprețuită comoară pentru aceia care sunt dornici să vadă mai repede realizată ridicarea satelor noastre din întunericul în care au întârziat cam mult.

El n’ar trebui să lipsească din biblioteca nici unui învățător sau preot.

Virgil Dobrescu

REVISTA REVISTELOR

Revista generală a învățămîntului, anul XXIV, Nr. 5-6. A fost o vreme, nu prea îndepărtată, când „cărțurarii” amețiți de iarmarocul materialismului nepasteurizat și atotălmăcitor al veacului trecut și de nietzscheismul care astăzi ia forme gobineauiene în Germania nazistă, tămăiau pe morții între morți Vogt, Büchner, Moleschott și rămăneau extaziați privind proza din „Contemporanul” veteranului Nădejde. Pe atunci creștinismul era ținut sub suspiciune, iar etica lui înlocuită cu cea laică. Așa credeau oamenii și pace. Ultimul sfertodot ajustat în uniforme mai

---

1) Din „Indrumător al muncii culturale la sate”, pag. 34.

mult sau mai puțin urbane, putea judeca pe Dumnezeu după caz și după temperament și dacă nu tăia brazde de invective prin sublimitatea creștină, lua o atitudine teribilă, devenia indiferent. Ce putea face religia — ziceau ei — când știința avea gata — ca la un magazin universal — soluții pentru toate problemele eventuale sau neeventuale? Cine memora acolo câteva cunoștințe sumare și mai auzise puțin, puțin de tot, așa ca o undă, de Darwin și Lamark, fără să știe cam ce anume spuneau acești doi naturaliști, prindea pe Dumnezeu de-un picior. Era o morală, o boală care încă mai stăruie în numeroase creere care nu și-au încrețit suficient scoarța cenușie.

Cu tot calamburul materialismului, au fost însă destule capete de esență pascaliană care au aprins, la noi și pretușindeni, smirnă în fața altarelor și au trăit în umbra crucii. Nimeni nu-i vedea, nimeni nu-i întreba, parcă ar fi fost leproși. Aceștia erau adevărații învățați. Știința „atotștiutoare“ a ajuns curând acolo unde trebuia, la marginea cunoașterii, în pragul macrocosmului și a microcosmului, unde a închinat steagul, lăsând marele necunoscut pe seama religiei. Omul naufragiat pe valurile științei, a științei făcute pe jumătate, și-a adus aminte de Dumnezeu și l-a implorat să descindă iar în amarul lui zilnic care caută un liman. Se simte pretușindeni această înfiorare care este o față a frământării religioase, a neliniștii metafizice de început de ev. Cultura actuală poartă în paradoxele ei un sens unic, o supra-cultură, care se conturează pe cărarea veacurilor estompată de misticismul tragic modern. Educația o urmează.

La noi s'a pus problema unei pedagogii creștine, prin pana autorizată a unui teolog; iată însă că d. G. G. Antonescu în „Educația religioasă în cadrul educației integrale“ încearcă să pună punctul pe i.

D-sa remarcă că nu se pot soluționa cele mai dificile probleme ale educației religioase, fără să fie puse în legătură cu celelalte ramuri ale educației: intelectuală, estetică, morală și fizică. Nevoia de a lega educația religioasă de întreaga activitate sufletească se observă dela faptul că omul caută să se apropie de Dumnezeu cu toate funcțiile sale sufletești. Se apropie însă de divinitate prin gândire, sentiment și voință.

Prin gândire omul caută să înțeleagă pe Dumnezeu; dela muritorul de rând și până la teologul savant toți încercăm prin gândirea logică să ne apropiem de divinitate. Cu cât omul de știință are orizont mai larg și putere de sinteză mai mare cu atât e mai credincios, pentru că știința e bazată pe logică. Oamenii de știință ajung la adevărurile credinței prin logică, chiar când sunt profesori de științe pozitive cum a fost Pasteur, D-r Minovici sau N. Paulescu; pentru că știința adevărată apropie de Dumnezeu.

Sentimentul: o simplă contemplare a naturii ne apropie de Creatorul ei prin atitudinea contemplației intuitive și integrale. Acolo unde sentimentul ajunge prin contemplație, știința ajunge prin rațiunea logică. Este o deosebire între atitudinea față de Dumnezeu și față de creatorul operei de artă. Opera de artă predispune la o atitudine religioasă care netezește calea spre divinitate. Educația religioasă poate fi influențată de estetica ritualului, muzică, predici, etc.

Prin voință ne apropiem de Dumnezeu, practicând virtuțile morale, când ne supunem la comandamentul suprem al conștiinței.

Se observă care trebuie să fie legătura între educația religioasă, morală, estetică și fizică. Cât privește educația intelectuală să ne gândim că știința cuprinde $\frac{3}{4}$ din programul școlar.

Ca să se ajungă dela știință la religie se folosește filosofia care, în cea mai

sumară definiție, e știința științelor, sinteză. Finalitatea fenomenologică a naturii, cosmosului, cât și cea psihologică duc deadreptul la ideea despre o inteligență superioară, Dumnezeu. Cele trei probleme ale metafizicei — ontologică, cosmologică și teologică— tind, duc, spre divinitate. În domeniul cunoașterii ajungem la relativitatea cunoașterii științifice. Dar asta pune problema realității absolute pe care n'o putem cunoaște decât prin religie. Nu se face, în școală, tocmai această legătură între știință și religie.

Referindu-se la morală, d. G. G. Antonescu recomandă pe Föerster, viața și pîldele Mântuitorului. Prin ele să se facă exerciții de voință pentru deprinderile moralei. Să se folosească etica creștină. Ca să facă o educație morală serioasă, educatorii să aibă o cultură filosofică, iar profesorii să fie pregătiți în școli speciale.

Ceace însemnează, zicem noi, înapoi la cele vechi la căile cele de suflet unde primează echilibrul sufletesc și răspunderea. Suntem de acord cu d-l Antonescu, pentru că așa este și pentru că credem și noi la fel.

În sumar scriu: d. Al. Valeriu despre „Sanctiune represivă ori acțiune preventivă“; d-na Victoria Petrescu-Heroiu cu lucruri adevărate despre „Eugenia copiilor români“; D-na Ludmila Florov. Metoda activă în predarea istoriei; M. Mihailescu. Dreptul de apel în școală; Ludwig Schmidts.—Probleme de solmizație românească și E Kallos — Conversațiune sistematică la limba franceză; cronică, recenzii și spiciurile, bune și bine puse la punct, ca totdeauna.

M. COJOCARU
